

ARBEID EFFICIËNT ORGANISEREN EN GERICHT INVESTEREN

Op veel groeiende melkveebedrijven wordt arbeid een knelpunt. Door de stijgende werkdruk verloopt de individuele opvolging van de veestapel moeilijker en wordt de bedrijfsvoering minder scherp. Het gevaar bestaat dat de technische en economische resultaten daar onder lijden. – *Isabelle Vuylsteke & Annelies Vanderhaeghe, Bedrijfsadvisering Melkveehouderij – Inagro*

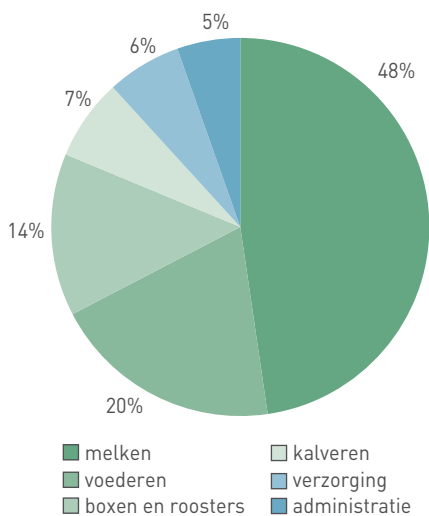
Het Interregproject 'Efficiënter werken om beter te leven op een melkveebedrijf' werkt rond arbeidstijd en arbeidsorganisatie bij melkvee. Het project startte eind 2008 en loopt nog tot eind dit jaar in West-Vlaanderen en Noord-Frankrijk. Bedrijfsadvisering Melkveehouderij

(Inagro) voert dit project uit samen met zijn Franse partner Avenir Conseil Elevage. Om een inschatting te maken van de reële arbeidstijd op een melkveebedrijf, werden aan de hand van een enquête de werktijden voor de vaste melkveetaken op West-Vlaamse en

Noord-Franse praktijkbedrijven in beeld gebracht.

Arbeidstijd

In een eerste fase van het project werd de gemiddelde arbeidstijd voor volgende

Figuur 1 Procentuele verdeling van de tijd die het melkveebedrijf dagelijks besteedt aan belangrijke taken (16 bedrijven). De gemiddelde arbeidstijd bedraagt 8 uur 38 minuten. - Bron: Inagro

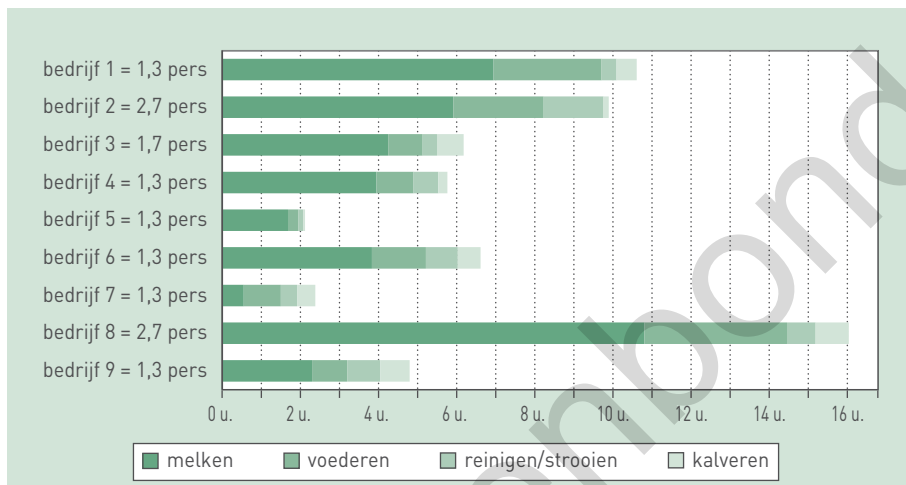
taken in beeld gebracht: melken, voederen, roosters en ligboxen reinigen en instrooien, kalveropfok (niet gespeende dieren), veeverzorging en administratie. Het doel was om een realistisch beeld te krijgen van de dagelijkse arbeidstijd om te zien of er nog marge is voor groei op vlak van de productiefactor arbeid. Een vergelijking met andere bedrijven geeft een beeld of er nog marge is voor optimalisatie van de huidige arbeidsorganisatie.

Optimalisatie, meer dan een modewoord.

Uit de gegevens van 16 West-Vlaamse gespecialiseerde melkveebedrijven met gemiddeld 54 melkkoeien en 9100 liter melk per koe blijkt dat bijna de helft van de tijd voor de dagelijkse taken voor het melkvee opgaat aan melken (figuur 1). Het voederen van alle vee (behalve de niet gespeende kalveren) neemt een vijfde van de tijd in beslag. De variatie in melktijd per koe wordt vooral bepaald door de machinecapaciteit. Toch is er nog veel tijdsverschil tussen vergelijkbare bedrijven, dus met ongeveer evenveel dieren en een zelfde grootte van

melkmachine. Koeien komen dikwijls niet vlot de melkstand binnen. Met een opdrijfhek moet men niet meer uit de put om koeien in de wachtruimte op te halen. Vaak wordt daar al snel een kwartier per dag mee gewonnen. Bij het voederen van

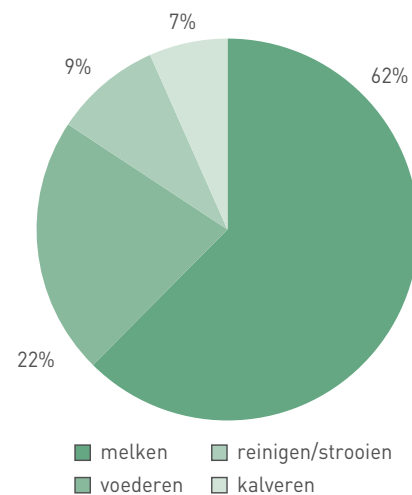
van de periode. Zijn er net veel kalvingen geweest en is er dus veel werk bij de verse kalveren? Zijn er net wat zorgkoeien en is dat de reden voor oplopende arbeidstijden? Ook de tijd voor administratie is moeilijk in te schatten. Administratie

Figuur 2 Spreiding van de tijd (in uren/dag) besteed aan melken, voederen, reinigen en kalveropfok (9 bedrijven). - Bron: Inagro

De totale tijd per bedrijf per dag varieerde van 2 uur (bedrijf 70 koeien; 2 x 12 visgraat) tot 16 uur (160 koeien; 2 x 8 visgraat; stal overbezet).

de veestapel blijkt het voedersysteem niet het meest doorslaggevend in de totale arbeidstijd. Het verschil zit vooral in de lokalisatie van de voeders op het erf. Liggen de kuilen in de nabijheid van de melkveestal? Waar en hoe zijn het krachtvoeder en de grondstoffen opgeslagen? Moeten deze nog manueel afgewogen worden en/of manueel verstrekt? Het is belangrijk, zeker bij nieuwbouw, goed na te kijken of alle bedrijfsonderdelen (stal, jongvee, melkmachine, sleufsilos, stroboxen...) goed op elkaar zijn afgestemd. Afhankelijk van de (groei)plannen is het zinvol de erfindeling te optimaliseren, al dan niet in verschillende fases. De analyse van arbeidstijden op de bedrijven laat zien dat er tussen de bedrijven onderling grote verschillen in taaktijden per koe zijn. Gemiddeld komen de bedrijven uit op ruim 6 minuten per koe per dag met variaties van amper 4 tot een maximum van ruim 11 minuten per koe per dag. De variatie is vooral te vinden op het niveau van jongveemanagement en reiniging van roosters en ligboxen. Bij taken als de reiniging van de roosters, is tijd te winnen door een verdere automatisering. De tijd voor kalveropfok en veeverzorging zijn moeilijker in te schatten. Veel hangt af

Figuur 3 Procentuele verdeling van de tijd die het melkveebedrijf dagelijks besteedt aan melken, voederen, reinigen en kalveropfok. De gemiddelde arbeidstijd bedraagt 7 uur 9 minuten. - Bron: Inagro

wordt vaak meer als een last beschouwd en lijkt daardoor al snel meer tijd in beslag te nemen... Voor een goede en efficiënte opvolging van de veestapel door jezelf en je adviseurs zoals de dierenarts, is een gerichte verzameling van veedata of nog beter een managementsprogramma geen overbodige luxe.

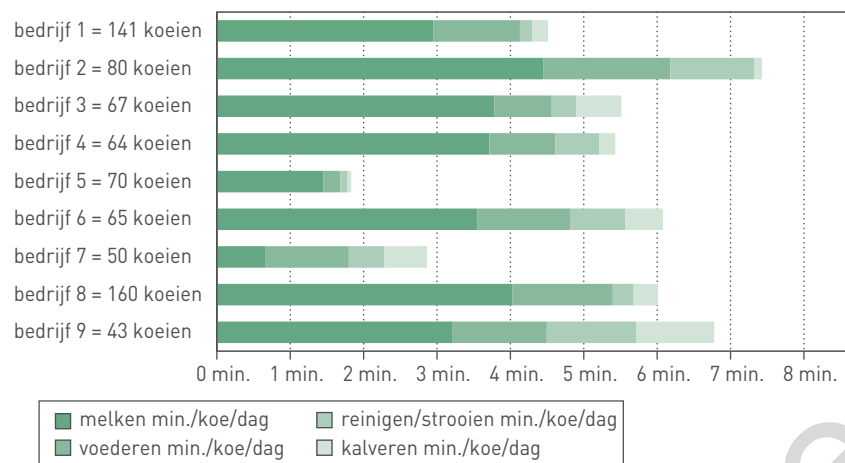
Detailmetingen

Een tweede luik van het project bracht de arbeidstijden exact in beeld aan de hand van registratie van de werkuren met een handcomputer. De laatste metingen dateren van 2012 en 2013 en werden uitgevoerd op 9 West-Vlaamse melkveebedrijven. Deze bedrijven beschikten gemiddeld over een quotum van 730.000 liter, 82 melkkoeien met een gemiddelde melkproductie per dier van 8871 liter. 4

bedrijven molken in een visgraat, 1 bedrijf had een melkrobot. De totale tijd per bedrijf per dag varieerde van 2 uur (bedrijf 70 koeien; 2 x 12 visgraat) tot 16 uur (160 koeien; 2 x 8 visgraat; stal overbezet) voor het melken, voeren, reinigen/strooien en de kalveren (figuur 2). In totaal werd ruim zeven uur en 1 kwartier tijd besteed aan de voornoemde taken. Het melken kwam uit op 62% van de tijd. Dat is gemiddeld bijna 4 ½ uur per dag. Het voede-

ren nam 22% van de tijd in, het reinigen/strooien van de roosters en boxen 9% en de kalveren 7% (figuur 3).

Ook uit deze detailmetingen bleek dat er tussen de bedrijven grote verschillen bestaan in taaktijden per koe (figuur 4). Gemiddeld komen de bedrijven uit op ruim 5 minuten per koe per dag met variaties van bijna 2 minuten tot een maximum van ruim 11 minuten per koe per dag. De variatie is vooral te verklaren door het verschil in dieren, de melkmachinecapaciteit, het jongveemanagement en de reiniging van roosters en ligboxen.

Figuur 4 Spreiding van de tijd (in minuten per koe/dag) besteed aan melken, voeren, reinigen en kalveropfok (9 bedrijven). - Bron: Inagro

Een goede werkplanning is nodig, zeker voor de vaste dagtaken.

Arbeidsproductiviteit in Vlaanderen

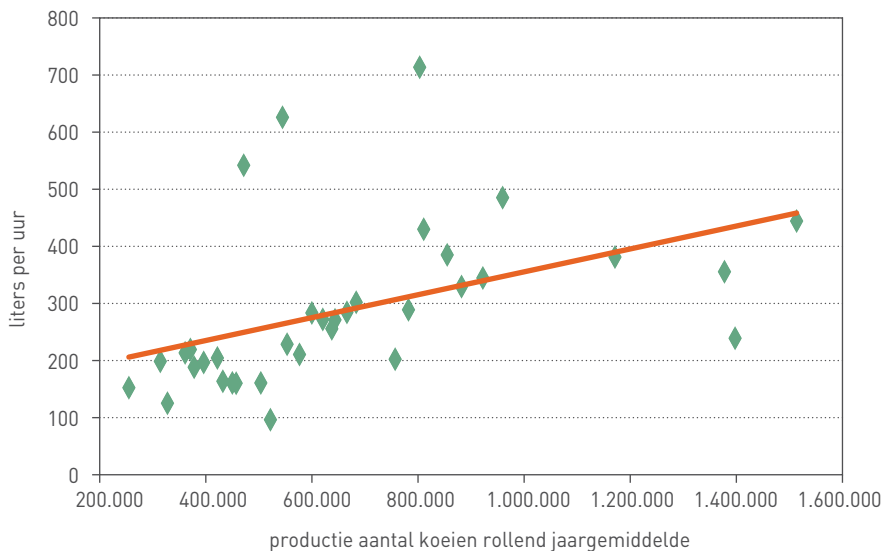
In totaal werden gedurende het Interregproject 35 Vlaamse melkveebedrijven bevraagd en/of opgemeten. De gemiddelde arbeidsproductiviteit bij deze bedraagt 300 kg melk per gewerkt uur (figuur 5) voor de taken melken, voeren, kalveren, roosters en ligboxen reinigen en instrooien.

Deze bedrijven hebben gemiddeld 80 melkkoeien (minimum 27, maximum 172) met een gemiddelde melkproductie van 8758 liter (minimum 6900, maximum 11.630 liter) en 56 stuks jongvee (minimum 20, maximum 130). De totale arbeidstijd voor het gemiddeld bedrijf bedroeg net geen 7 uur per dag (figuur 6). Merk op dat de tijd voor veeverzorging hier niet mee in rekening wordt genomen. Veeverzorging werd bij de metingen hier niet meegenomen omdat het moeilijker te meten valt. 7 uur per dag zonder veeverzorging: in piekperiodes met veldwerk, veel kalveren... worden dit lange dagen. Vergeet ook niet dat periodieke taken zoals onderhoud, stallen reinigen, poten bekappen... tussen al dit werk nog moeten ingepland worden.

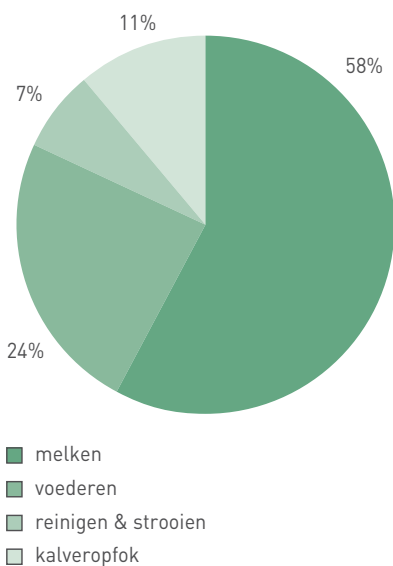
Als de beschikbare arbeid op het bedrijf beperkend is (bijvoorbeeld bij een eenmansbedrijf), dan wordt duidelijk dat er keuzes moeten gemaakt worden om bepaalde werkzaamheden uit te besteden: mest uitrijden, bekappen... Ook hier zien we een grote spreiding tussen bedrijven van gelijke grootte. Er is dus zeker nog redelijk wat tijd te winnen op het gemiddelde Vlaamse melkveebedrijf. Om dit te realiseren is het soms noodzakelijk om het melksysteem aan te passen, te automatiseren, de veebezetting en gezondheid van de veestapel te verbeteren, alsook bij aanpassingen de looplijnen te optimaliseren. Niet alle keuzes vergen een (grote) investering.

Organisatie en vereenvoudiging

Er zijn veel pistes mogelijk om een bedrijf te optimaliseren qua arbeidsorganisatie.

Figuur 5 Arbeidsproductiviteit (liter/uur) (35 bedrijven) - Bron: Inagro

Figuur 6 Procentuele verdeling van de tijd die het melkveebedrijf dagelijks besteedt aan melken, voeren, reinigen en kalveropfok. De gemiddelde totale arbeidstijd bedraagt 6 uur 57 minuten (35 bedrijven). - Bron: Inagro

Er is niet één recept dat goed is voor alle bedrijven. Een goede start neem je al door het werk systematisch te gaan plannen. Dat spreekt voor zich als het om de vaste dagtaken gaat. Bij het melken blijken vele bedrijven tijd te winnen met een opdrijfhek in de wacht-ruimte. Overweeg bij een nieuwe melk-installatie ook zeker de eventuele aanschaf van koeherkenning voor onder andere toepassing van melkmetering en stappentellers. Zo wordt automatische separatie na de melkstand ook mogelijk. Een strategie inzake uiergezondheid zal ook heel wat werk in de melkput besparen en draagt bij tot een grotere arbeidsvreugde.

Op weekbasis voorzie je best vaste dagen voor bijvoorbeeld droogzetten, pootbekappen, kalveren spenen en verhokken, administratie... Ook is het belangrijk om extra weektijd te voorzien voor facultatieve taken zoals herstellingen. Vergeet niet ook de minder leuke werkjes in te plannen. Verder kan je ook heel wat onvoorzien werk vermijden door een preventieve aanpak: pootbaden, vaccineren, een gericht management voor droogstaande en versgekalfde koeien en stroboxen op loopafstand van de melkput. Hang ook een bord met een overzicht van attentiekoeien in de melkput. Apart materiaal per stal, ook in het kader van kortere looplijnen, is zeker geen overbodige luxe.

Jongvee

Ook op de tijd besteed aan jongvee kan je besparen. Voorzie om de stierkalveren dicht bij de melkstal te huisvesten. Vaarskalveren kan je na één week overschakelen op éénmaal daags melk verstrekken. Dat heeft als voordeel dat je de voeder-

beurt vrij kan plannen in de loop van de dag. We spreken hier wel over extra geconcentreerd(e) melk(poeder) zodat het kalf de nodige nutriënten in 1 beurt kan opnemen. Dit moet heel secuur gebeuren: het juiste volume en de juiste concentratie op een vast tijdstip. Nog een voordeel is dat deze dieren sneller vlokken opnemen. Beperk de voedermiddelen voor de groep van 2 tot 6 maanden of overweeg het geven van een droge mengeling. Droge voeders kunnen gemakkelijk dicht bij de dieren gestockeerd worden. Dit is zeker tijdsbesparend als het jongvee in een andere stal gehuisvest is. Verder betekenen een kalverdrinkauto-maat, een eenvoudig manier voor het verhokken van dieren en vlot reinigbare eenlingboxen nog meer werkbesparing.

Besluit

Als veehouder sta je vaak nog te weinig stil bij de tijd die je besteedt aan de verschillende taken op je melkveebedrijf. Toch valt hier vaak nog winst te halen. Het is eerst en vooral belangrijk om een idee te krijgen van je huidige arbeidsorganisatie. Ben je efficiënt bezig? Zijn er taken waar tijdswinst te rapen valt? Winst in arbeidsefficiëntie ligt veelal in kleine zaken, maar is tegelijk erg bedrijfsspecifiek. Bestudeer zeker goed de organisatie en de looplijnen bij een nieuwbouw. De 3 grote hefbomen voor organisatie en groei van een melkveebedrijf zijn de beschikbare arbeid, de uitrusting en de resultaten van de technische bedrijfsvoering. Bij de groei moet je het werk zo eenvoudig mogelijk organiseren. Overweeg zeker ook het gebruik van hulpmiddelen. Een regelmatige en efficiënte organisatie komen sowieso de resultaten van de bedrijfsvoering ten goede. ■

OPROEP

In dit laatste projectjaar is er nog de mogelijkheid om de arbeid op je melkveebedrijf te meten om daarna samen met Inagro te kijken naar verbeterpunten. In totaal kunnen we nog op 5 West-Vlaamse bedrijven de arbeid gratis doormeten. Bij interesse, mag je je aanmelden via stijn.pauwelyn@inagro.be. Na het opmeten stellen we een rapport op met de mogelijke optimalisatiepistes voor je bedrijf en voorzien we een groepsbijeenkomst voor de bespreking van de resultaten en de mogelijks te nemen opties.